

Установлено, что репродуктивные проблемы у молодых животных являются наиболее острыми. Причины выбраковки коров имели высоко-достоверное влияние на продуктивное долголетие коров со значениями для критерия F соответственно 23,56 ($P \leq 0,001$).

УДК 619:618:614.2:636.12.182.454

ЗАСТОСУВАННЯ АКУШЕРСЬКОЇ І ГІНЕКОЛОГІЧНОЇ ДИСПАНСЕРИЗАЦІЇ У БОРОТЬБІ З НЕПЛІДНІСТЮ СПОРТИВНИХ КОНЕЙ

В. І. Бородиня, Ю. І. Вичерова
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

Відтворення тварин є наріжною проблемою сьогодення у забезпеченні населення України продуктами тваринництва, а промисловості сировиною. У фахових виданнях регулярно публікуються роботи провідних вітчизняних вчених, спеціалістів з відтворення тварин про стан, проблеми і перспективи розвитку галузі тваринництва в Україні. Не зважаючи на те, що більшість робіт стосуються переважно галузі скотарства, окреслені в них проблеми є актуальними і для конярства. Вирішення проблеми відтворення коней і вдосконалення їх якості гарантоване у великій мірі із забезпеченням наукового супроводу реорганізаційних процесів у галузі, широкого використання передових практичних напрацювань і досягнень виробництва, системного впровадження сучасних діагностичних методик, лікувальних і профілактичних заходів у процес відтворення тварин.

Не можна недооцінювати значення відтворення у спортивному конярстві, поряд з використанням планомірної селекції, поліпшенням умов вирощування, тренінгом, належною кількістю капіталовкладень, вигідним продажем цінного генофонду за кордон тощо.

Під час проведення акушерської і гінекологічної диспансеризації в конярстві, потрібно зважати як на певні особливості безпосередньо методики проведення акушерської і гінекологічної диспансеризації, лікування кобил з конкретними хворобами статевих органів, так і на заходи профілактики неплідності. Це зумовлено фізіологічними особливостями організму коней, відмінностями вирощування, утримання, розведення і експлуатації цього виду тварин.

Метою роботи було проведення акушерської і гінекологічної диспансеризації серед поголів'я спортивних кобил у кінноспортивній школі для вивчення поширеності у них хвороб статевих органів та з'ясування причин, які найчастіше призводять до патологічних станів репродуктивної системи.

Дослідження проводили у кінноспортивній школі протягом 2009–2011 років. Матеріалом дослідження були спортивні кобили західноєвро-

пейських порід (весфальської, гольштинської, ольденбурзької, ганноверської, рейнської) репродуктивного віку, з різноманітними патологіями статевих органів. Об'єктом дослідження були статеві органи хворих кобил, репродуктивна функція кобил.

Під час проведення досліджень аналізували умови утримання і годівлі тварин, технологію осіменіння та рівень відтворення, встановлювали поширеність неплідності, види патологічних станів, аналізували причини їх виникнення. Для здійснення зазначеної роботи і аналізу статистичних даних опрацьовували записи в журналах осіменіння і народжень приплоду, обліку захворювань тварин в господарстві. Діагностику різноманітних патологій статевих органів у кобил проводили, користуючись загальним клінічним дослідженням, спеціальним зовнішнім (оглядом ділянки промежини і зовнішніх статевих органів), і внутрішнім (піхвовим, ректальним) дослідженнями всіх частин внутрішніх статевих органів хворих кобил. Для більш точної діагностики патологічних станів статевих органів застосовували сонографічні дослідження з використанням ультразвукового приладу.

Заходи щодо запобігання неплідності і боротьби з нею у кобил кінноспортивної школи здійснювали комплексно. Вони склалися з організації-господарських, зоотехнічних і ветеринарних. У кінноспортивній школі приділяють виключне значення усім перерахованим заходам своєчасного виявлення неплідності серед маточного поголів'я коней, встановлення її форм, з'ясування причин, їх усунення. Основний наголос робиться на профілактику цього явища. Ветеринарні заходи і поточна диспансеризація стоять на першому місці серед засобів боротьби з неплідністю кобил. Обмежена, стала кількість кобил, які утримуються в закладі і використовуються у відтворенні, дає можливість застосовувати до них індивідуальний підхід, за першою ж потребою проводити всі необхідні профілактичні, діагностичні і лікувальні заходи, контролювати фізіологічний стан тварин. Належне матеріально-технічне забезпечення закладу і ветеринарного підрозділу зокрема, злагоджена співпраця всіх підрозділів і служб дає змогу оперативно, фахово і ефективно виконувати усі потрібні роботи.

Перший етап поточної акушерської диспансеризації проводили у кобил на пізніх термінах жеребності для повного клінічного дослідження і з'ясування загального стану тварин. Другий етап акушерської диспансеризації проводили у кобил з наближенням терміну жеребіння. Третій етап проводять протягом післяродового періоду, щоденно контролюючи стан породіль і новонароджених лощат. Особливу увагу приділяють кобилам, які мали ускладнення другої і третьої стадії родів. Їм проводять профілактичні заходи для попередження виникнення захворювань статевих органів, в разі необхідності – своєчасно проводять діагностичні дослідження, застосовують ефективно лікування.

Основою гінекологічної диспансеризації спортивних коней у зазначеному закладі є система заходів, спрямованих на раннє виявлення доклінічних і клінічних форм захворювань статевої системи тварин, їх профілактики і лікування. Гінекологічній диспансеризації підлягають кобили, які не прийшли в охоту і не запліднилися протягом післяродового періоду,

парувального сезону, молоді кобили, які досягли фізіологічної зрілості, а статевий цикл не проявився і такі у яких він проявився своєчасно, але після осіменіння (осіменінь) вони залишаються неплідними. Складовою частиною диспансеризації є контроль за штучним осіменінням і паруванням.

У період, протягом якого проводилися дослідження, в кінноспортивній школі було щороку 275–281 тварина, з них 72–74 кобили продуктивного віку. Умови утримання і годівлі тварин кінноспортивної школи були відповідними до нормативних вимог. Сезон жеребіння кобил у зазначеному закладі припадає на січень-травень місяці. У дослідний період показник виходу лоша́т від кобил, яких використовували у відтворенні становив у середньому 95 %.

Осіменяють кобил в першу охоту після жеребіння в парувальному манежі. Проводять природне парування і штучне осіменіння. За природного парування кобил парують 2–3 рази протягом охоти. Якщо використовують заморожену сперму – осіменяють один раз. Оптимальний час осіменіння кобил визначають за допомогою приладу УЗД, за ступенем дозрівання фолікула, під час трансректального обстеження яєчників. Жеребців-плідників у господарстві утримують в окремій стайні. Є також спеціальна лабораторія для штучного осіменіння, обладнана усім необхідним сучасним обладнанням для забезпечення цього біотехнологічного процесу.

За результатами проведеної у 2011 році акушерської і гінекологічної диспансеризації з 72 кобил маткового поголів'я, хворих на гострий ендометрит було 4 %, у 16 % діагностували персистентне жовте тіло, у 13 % – затримання посліду, у 4 % – кісти яєчників, вагініт – 2 %. За останній рік у 1 кобили мав місце аборт. Крім зазначених захворювань статевих органів за дослідний період мали місце поодинокі випадки набряку вагітних, передчасних перейм і потуг, розриву промежини, атонії матки, субінволюції матки, маститу, гіпофункції яєчників.

Провівши детальний аналіз причин виникнення кожної патології впродовж дослідного періоду, було зроблено такі узагальнення: причинами виникнення гострого запалення матки у спортивних коней були патологічні роди з наданням рододопомоги, затримання посліду, субінволюція і атонія матки, персистентне жовте тіло яєчника, вивертання і випадіння матки, аборт (ендометрит виникав як наслідок перерахованих патологій, у переважній більшості в зимово-весняний період року); основними причинами утворення персистентного жовтого тіла були посилені тренінг, запальні процеси в матці (реєстрували у кобил частіше зимою, а влітку – в кобил, у яких анафродизія виявлялась впродовж парувального сезону); безпосередніми причинами затримання посліду були атонія і гіпотонія матки, сприяючими – запальні процеси в ній, важкі роди (зазначену патологію діагностували здебільшого у кобил старших 16 років); утворення кіст у кобил спричиняв надмірний тренінг особливо під час парувального сезону, захворювання матки, надмірно низькі і високі температури довкілля, які все частіше реєструються в нашій кліматичній зоні і є додатковим сприяючим фактором розвитку фолікулярних кіст; головною причиною аборту

була двійнева вагітність, вагініту – ускладнення після травм, потрапляння патогенної мікрофлори в піхву.

Одержані результати свідчать про необхідність застосування акушерської і гінекологічної диспансеризації у спортивних коней для раннього виявлення доклінічних і клінічних форм захворювань статеві системи тварин, їх профілактики і лікування. Ветеринарні заходи і поточна диспансеризація стоять на першому місці серед засобів боротьби з неплідністю цих тварин. Хвороби статевих органів достатньо поширені. До переліку причин виникнення захворювань статевих органів у спортивних кобил слід віднести патологічні роди, надмірний тренінг особливо під час парувального сезону, інфікування порожнини статевих органів, запальні процеси в матці.

УДК 619:618.14:636.1

ПОШИРЕННЯ І ДІАГНОСТИКА ГОСТРОГО ЕНДОМЕТРИТУ СПОРТИВНИХ КОБИЛ ТА ЇХ ЛІКУВАННЯ

В. І. Бородиня, В. І. Вороніна
***Національний університет біоресурсів
і природокористування України***

Післяродова патологія органів розмноження кобил досить часто реєструється у тварин в умовах кінноспортивних підприємств. Це зумовлено у великій мірі значними фізичними навантаженнями тварин, що призводить до зниження опірності їх організму. Причини такого стану перш за все ґрунтуються на фізіологічних особливостях процесів в організмі кобил у період родів і на початку післяродового періоду. Одним із найбільш поширених захворювань статевих органів кобил, що призводить до неплідності є метрит. Поглиблене вивчення причин виникнення і поширення цього захворювання, його патогенезу, діагностики, особливостей лікування і профілактики залишається актуальним, оскільки в літературі немає єдиного погляду на їх вирішення.

Потребують подальшого опрацювання питання щодо застосування хворим на метрит кобилам нових методів комплексного лікування, апробації у їх складі сучасних лікарських засобів. Лікування кобил з метритом повинно бути своєчасним, ефективним, якісним. Некваліфіковане, несвоєчасне або недостатньо ефективне лікування призводить до хронічного перебігу захворювання з виникненням у статевих органах стійких патологічних змін, які не рідко є причиною передчасного вибракування кобил.

За останні роки з'явилися нові дані про підходи і методи лікування кобил, хворих на ендометрит. Догляд і лікування тварин з ознаками метриту повинні бути суворо індивідуальними і залежать від попередніх же-